

Diet Sayler – Pictura abstractă

Posted by [Marius Ghilezan](#) on Sep 17, 2014 in [Articole](#), [Interviuri](#), [News alert](#) | 0 comments

– **Interviu cu Diet Sayler, artistul timișore**
Interviu cu Diet Sayler, artistul timișorean care a reușit în occident

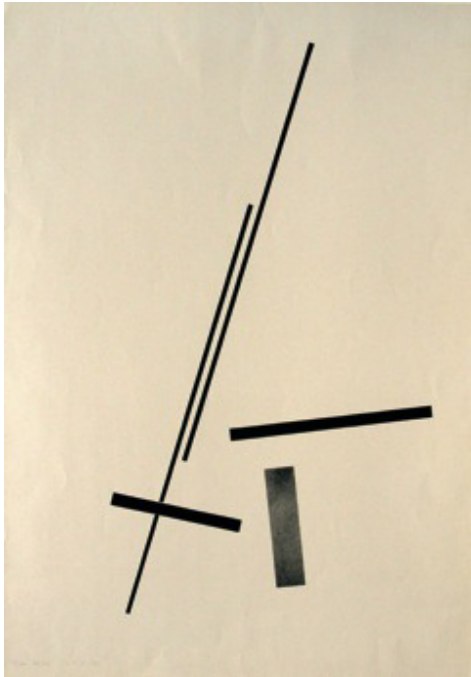
Diet Sayler, unul dintre cei mai reprezentativi artiști constructiviști ai Europei, născut la Timișoara în 1939, expune la [418 Contemporary Art Gallery](#) din București, strada Intrarea Armașului nr 12.

Elev al lui *Julius Podlipny*, artistului român i-a fost achiziționată o lucrare încă de pe timpul comunismului de către MoMA – Museum of Modern Art din New York. Operele sale pot fi admirate astăzi în marile muzee ale lumii, de la Albertina în Viena, Museum and Art Gallery din

Birmingham, Musee de Grenoble, Neue Galerie Kassel, Museo de Arte Moderna din Rio de Janeiro, Mie Prefekural Museum in Mie-Ken, Japonia până la Neues Museum din Nürnberg – vezi portalul internațional de artă [artfacts.net](#).

Diet – Sayler s-a născut în 1939 la Timișoara. La începutul anilor '60 lucrările sale, considerate „occidentale” și „decadente”, nu au putut fi expuse în expozițiile organizate în România. Abia în 1968, o dată cu Primăvara de la Praga, la Galeria Kalinderu din București a avut loc expoziția „5 tineri artiști” – Bertalan, Cotosman, Flondor, Molnar și Sayler –, care a prezentat pentru prima dată în România arta constructivistă și abstractă. Expoziția a fost un eveniment important în cariera lui Sayler, care s-a transferat la București și a reușit să expună în străinătate, fără a primi și dreptul de a călători peste hotare. În 1971 climatul politic s-a schimbat din nou, primăvara reformelor de la București a luat sfârșit și, ca urmare, lucrările lui Sayler nu au mai putut fi expuse în țară. Artistul a dat unele interviuri în presa străină, ceea ce l-a izolat complet în România.[/author_info] [/author]

Diet Sayler ne-a acordat un interviu.

- **Ați absolvit Politehnica din Timișoara. Cum ați reușit din inginer constructor să vă deveniți artist?**

- Este un drum lung. În 1956, la 16 ani, am intrat în atelierul lui, care avea un fel de școală privată, fapt absolut neobișnuit în comunism. Acolo i-am întâlnit pe Roman Cotoșman și Paul Neagu. Mai târziu pe Ciprian Radovan și pe Ion Manta.

- **Cum școală privată pe timpul comunismului?**

- Fiind comunist încă din ilegalitate (a luptat pe baricade în revoluția lui Béla Kun din 1918 în Budapesta), lui Podlipny i s-a permis așa ceva. O mare excepție.

Öl auf Papier Museum of Modern Art New York

- **Revenind la Politehnică...**

- Ca absolvent al Liceului Loga la 16 ani, am terminat Facultatea de Construcții la 21 de ani. Au urmat nouă ani de inginerie în proiectare. În același timp “m-a chinuit” pasiunea pentru pictură.

- **De ce ziceți “m-a chinuit”?**

- De mic voiam să fac pictura, dar părinții mei vroiau să fac o „facultate serioasă”.

- **Dar poate că învățăturile tehnice v-au ajutat**

totuși, fiind unul dintre maeștrii artei constructive.

- La Facultatea de construcții l-am avut ca profesor de arhitectură pe Victor Vlad, care a proiectat printre altele Biserica ortodoxă din Iosefin.

- **Da, una dintre puținele biserici bizantine din Timișoara.**

- Avea o mare admirație pentru de Bruneschi, Bramante și mai ales pentru Andrea Palladio. De la el am primit învățături și am dezvoltat mai apoi pasiunea pentru măsură, proporții și rapoarte numerice.

- **Ați avut acasă un atelier?**

- Lucram acasă. Locuiam la părinții. Pe Văcărescu, vis-à-vis de Cinema Arta.

- **Când ați reușit să ieșiți în lume prima oară ca artist?**

- Prima expoziție mai importantă, la care am fost și eu invitat alături de Bertalan, Cotoșman, Flondor și Molnar, a fost la București, la Sala Kalinderu, în 1968.

- **Când v-ați creat propriul stil?**
- Dintotdeauna am avut o înclinație spre simplitate, claritate, spre esențial. În sfârșit geometria. O evoluție lungă și continuă.
- **Ați fost prezentați la acea vreme, în 1968, ca artiști constructiviști. Ce însemna asta?**
- Era vorba de constructivism, de cinetism, de artă concretă. Constructivismul s-a dezvoltat, împreună cu suprematismul și productivismul rus în jurul Revoluției din 1917. Ideea centrală era de a construi o artă nouă, într-o societate nouă, bazată pe știință, tehnologie, progres social. Cu mare optimism și speranță în viitor.
- **Cât a durat acesta mișcare în Uniunea Sovietică?**
- Până la venirea lui Stalin la putere. Stalin nu avea nevoie de artiști și de intelectuali, ci de propagandiști supuși partidului și puterii. Asta a marcat începuturile realismului socialist.
- **Și cum de v-au acceptat cei din București, care erau tot comuniști?**
- În 1968 se înregistra o anumită deschidere, o liberalizare odată cu „Primăvara de la Praga.” Ceaușescu încerca să fie mai liberal, mai democrat. Plutea o anumită speranță în aer. Astfel că noi, cinci tineri artiști din Timișoara am fost invitați să expunem la București. Noi reprezentam atunci o artă nouă, o atitudine nouă, neconformistă. Artă oficială română a acelui timp a fost realismul socialist, impus de putere. Puține excepții au fost tolerate.
- **Dar, totuși, de ce v-au preferat pe dumneavoastră, în acel moment, “realiștilor socialisti”?**
- Abia mai târziu am înțeles contextul acelei libertăți neașteptate. În perioada 14-18 mai 1968, Charles de Gaulles avea să facă o vizită de stat la București. Noi am deschis expoziția pe 7 mai 1968, deci în preajma sosirii Generalului.
- **A fost marele General la expoziție?**
- Oh, nu, nici vorbă.
- **Pe atunci Ministrul culturii al Franței era André Malraux.**
- Da, a venit și el. Poate că unii din delegația franceză ne-au văzut expoziția, dar noi nu știm. Nu cred.
- **Ceaușescu mima deschiderea democratică.**
- Da, el urmărea să-și construiască o platformă internațională. A fost primul mare “spectacol diplomatic” al lui Ceaușescu pe plan internațional, după care au urmat multe altele. Pentru noi a fost un început.

- **Ce a urmat după aceea?**
- Expoziția de la Kalinderu a fost o bombă. A avut un impact foarte mare în arta românească. Am venit ca necunoscuți la București și în scurt timp toate ziarele scriau despre cei „5 tineri artiști din Timișoara”. Au apărut zeci de articole în presa timpului. Era prima expoziție după lunga perioadă a realismului socialist.
- **Nu i-a speriat pe politrucii?**
- Voiau să ne dea un pic de libertate, dar nu prea multă.
- **Ce s-a întâmplat după aceea?**
- Am lăsat definitiv ingineria și m-am mutat la București. Am fost cel mai norocos dintre cei cinci timișoreni. După evenimentul de la Kalinderu, Museum of Modern Art din New York mi-a achiziționat o prima lucrare, ceea ce a stârnit un val de interes pentru.
- **Nu le-a convenit autorităților?**

- Sigur că nu, dar pe de altă parte da. Am să vă explic.
- **Se pare că ați fost primul artist român care a intrat în colecția MoMA după Brâncuși.**
- Nu știu. Cert este că după scurtă vreme am primit niște bani de la „dușmanul de clasă”.
- **Și ce a făcut Statul?**
- Mi-a luat dolarii și mi-a dat lei. De aceea cred că autoritățile au fost pe de-o parte mulțumite.
- **Cred că a fost o mare bucurie să vindeți o lucrare unuia dintre cele mai mari muzee de artă modernă din lume.**
- Da, desigur.
- **Au început să vi se deschidă o serie de uși?**
- Uniunea Artiștilor Plastici din România a organizat o serie de expoziții în străinătate, la care am participat și eu. O expoziție importantă cu unsprezece artiști români, printre care Ion Bițan, Horia Bernea, Pavel Ilie, Paul Negru, Ion Pacea a fost prezentată la Festivalul de la Edinburgh, în 1971. Eu am trimis o suită de zece lucrări, dar nu mi s-a dat un pașaport de călătorie. Ca de altfel la toate expozițiile din străinătate, la care au fost prezente lucrările mele, nu mi s-a dat voie să plec din țară.
- **Dacă dumneavoastră nu, măcar operele au călătorit în occident.**
- În 1971, m-a vizitat Cornelia Oliver, critic de artă, care scria pentru “The Scotsman” și „The Guardian,” împreună cu o traducătoare, evident securistă.
- **Aveați un atelier în București?**
- Locuiam pe Panduri într-un apartament mic, în care aveam o cameră de 2 x 4 metri pătrați, fără fereastră. Locuință și atelier într-unul: o masă, un scaun și un pat.
- **Nu v-a provocat la întrebări politice?**
- Ba da, dar le-am evitat. Dar ce nu am putut evita, a fost la un moment dat întrebarea, dacă am o toaletă. Și am răspuns sincer că nu am. Așa a ajuns lipsa toaletei mele subiect de discuție în presa londoneză, motiv pentru care am avut mai multe „întâlniri” cu Securitatea.

cu stil, ieșită din comun.

- **Unde vă întâlneați?**
- În diferite cafenele, la Uniune, la revista Arta, la „România literară”, la teatrul Bulandra, unde l-am cunoscut pe Liviu Ciulei, un om minunat. Mergeam și la Uniunea Scriitorilor. Pe prietenii mei Sorin Titel și Livius Ciocârlie îi cunoșteam încă din Timișoara. Prin expoziții, la vernisaje.
- **Puteați trăi din artă?**
- Într-un fel, da.
- **De unde au sosit comenzile?**
- Printre altele de la Uniune și odată de la CC al UTC, unde era director Radu Varia, care achiziționa printre lucrările realist-socialiste, din când în când și alte lucrări, de la artiști care nu erau pe linia partidului.
- **Unde au ajuns operele domniei voastre?**
- În aceea societate suprealistă, plină de contradicții, pe de-o parte, socialismul de paradă, pe de altă parte o artă nonconformistă – nu știu unde au ajuns lucrările mele.
- **Niciuna?**

- **Cum era viața intelectuală în Bucureștiul anilor '70?**

- Foarte intensă. Mă întâlneam cu mulți artiști, Paul Gherasim, Ion Bițan, Horea Bernea, Pavel Ilie, Marin Gherasim, Șerban Epure, Letiția Bucur, precum și cu criticii de artă: Titus Mocanu, Elisabeth Axmann, Anca Arghir, Octavian Barbosa, Mihai Driscu, Petre Comarnescu și alții.

- **Cel din urmă distins cu Ordinul Muncii clasa I...**

- El a fost unul dintre marii mei susținători. Era un domn distins printre politrucii, o figură

- Am primit o comandă pentru două lucrări monumentale de la „Tehnic Clubulul” din Pitești, pentru două camere cinetice, singurele spații dedicate pe vremea aceea în România unor astfel de opere.
- **Erați deja cunoscut în România.**
- Da, desigur.
- **Cum ați plecat în Germania?**
- Cu pașaport. A trebuit să renunț la cetățenia română.
- **Să fie din cauza notorietății domniei voastre internaționale?**
- Nu cred. Mai degrabă datorită interviurilor mele din presa străină, care supărau tot mai mult pe cei de la putere.
- **Și cum ați supraviețuit exilul, emigrarea?**
- La început, foarte greu. După o perioadă de stat într-un lagăr de emigranți, în Germania, la Nürnberg, fără cetățenie, fără acte de identitate, fără diplome de studii, fără nicio recunoaștere. Un gol total.
- **Cum așa?**
- În România puteam face artă, puteam supraviețui, pe când în Germania se căsca golul. Acesta era începutul.
- **Da dar în țară nu aveți libertatea...**
- În comunism eram mereu sub observație. În Germania aveam libertate deplină, dar nimănui nu-i păsa de mine.
- **Ingenieria v-a ajutat să dezvoltați arta constructivă?**
- Da, categoric. Lucrările spațiale, dinamice, în mișcare, nu le-aș fi putut realiza dacă nu as fi avut cunoștințe de fizică, de mecanică, de rezistența materialelor.
- Iar cunostintele mele de arhitectură, de proporții, de măsură, de relații instrumentale au fost foarte importante pentru obiectele construite, pentru sculptură, pentru instalațiile și intervențiile mele în spațiul urban, dar mai ales pentru pictură.
- **Totuși, de ce a fost Germania atât de neprietenoasă?**
- Impactul cu lumea liberă a fost destul de dur pentru mine, cu toate că aveam deja un trecut artistic. Toate ușile erau închise. Câțiva ani n-am mai expus.
- **Până în momentul invitației la Grand Palais din Paris...**
- O invitație din senin.
- **Lumea s-a deschis...**
- Au urmat periurări în Franța, Italia, Spania. În Germania încă nu se interesa nimeni de mine. Când ești turist, toți sunt amabili, în momentul în care rămâi, lucrurile se schimbă radical.
- **Și eu am avut o Bursă la Washington Post, eram primit zilnic în ședința de redacție din biroul de sticlă al redactorului șef. În momentul în care am întrebat ce aș putea face pentru acel ziar dacă rămâneam, el mi-a arătat biroul de conducere. Vezi, locul acela, nu vei mai avea acces decât peste 20 de ani, noi te putem ajuta să obții un post de ajutor de fotoreporter, dar pentru că ai venit cu o bursă a Departamentului de Stat, nu e posibil. Și acasă m-a așteptat postul de redactor șef, pe care l-am refuzat.**
- Așa este.
- **Dar totuși despre operele dumneavoastră s-a scris mult în presa din Vest.**
- *Da. Printre altele am dat un interviu pentru Abendzeitung din Nürnberg, încă de când trăiam la București. Ajuns la Nürnberg m-am lovit de niște uși închise.*
- **Când s-a produs deschiderea?**
- *Primul care m-a „descoperit” și a scris despre mine a fost celebrul Max Bense.*
- **Și apoi?**
- A urmat marele Eugen Gomringer, părintele poeziei concrete, cu care am scos un album comun, cu cinci desene însoțite de cinci poezii, sub Titlul „Fünf Worte – fünf Linien”.
- **Unde considerați ca se poate încadra opera dumneavoastră acum, în ce curent?**
- În tinerețe am fost influențat de o serie de idei și de personalități ale constructivismului, suprematismului, cinetismului, Bauhausului, Arta Concretă de până la Dadaism.
- Toate acestea s-au contopit într-o artă geometrică, individuală.*
- **Ați urmat o carieră diferită de cea a celorlalți elevi a lui Podlipny.**
- Da, este adevărat. Drumul meu s-a conturat între știință și artă. Între tradiția științelor exacte și tradiția umanistă, a libertății individuale, cu o foarte mare pasiune pentru Renașterea Italiană.
- **„Sayler” vine de la marinar?**
- Nu. „Seiler” vine de la Funar – cel care face funii.

- **Cum găsiți că a evoluat Bucureștiul?**
- În București s-a construit foarte mult. Impresionat. Orașul este de nerecunoscut.
- **Cum sunt oamenii?**
- Aveți un tineret impresionant. Ei călătoresc, studiază în diferite țări, comunică, vorbesc mai multe limbi, sunt bine pregătiți. O lume nouă.